

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty a soudkyň Michaely Bejčkové a Sylvie Šiškeové v právní věci žalobkyně: **Workpress Aviation s. r. o.**, se sídlem Folmavská 2980/2, Jižní Předměstí, Plzeň, zastoupená JUDr. Jakubem Hlínou, advokátem se sídlem Plaská 614/10, Praha 5, proti žalovanému: **Finanční úřad pro Plzeňský kraj**, se sídlem Hálkova 14, Plzeň, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 10. 2020, čj. 57 A 120/2020-26,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 10. 2020, čj. 57 A 120/2020-26, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobkyně (stěžovatelka) podala kasační stížnost v obraně proti usnesení, jímž krajský soud odmítl její žalobu z důvodu překážky litispendence podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., jelikož u stejného soudu již probíhalo řízení o totožné věci zahájené dříve žalobou podanou též stěžovatelkou. Krajský soud v napadeném usnesení zdůraznil, že pro posouzení překážky litispendence není podstatné, kterými žalobními body stěžovatelka odůvodnila jednotlivé žaloby, rozhodující je pouze totožnost účastníků řízení a předmětu řízení.

[2] Stěžovatelka podřadila důvody kasační stížnosti pod § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. V kasační stížnosti uvedla, že považuje usnesení, jímž krajský soud vyloučil část druhé žaloby (období trvání tvrzeného nezákonného zásahu od 23. 3. 2017 do 21. 7. 2020) k samostatnému řízení, za účelový procesní krok. Krajský soud tak uměle navodil „totožnost věci“, čímž odůvodnil existenci litispendence v řízení o druhé žalobě.

[3] Stěžovatelka dále namítla, že nesouhlasí s výkladem pojmu „totožnost věci“, jak jej učinil krajský soud. Odcitovala literaturu, z níž vyzdvihla, že totožnost věci je třeba vykládat jako totožnost žalobního nároku i žalobního důvodu; „*překážkou litispendence by nebylo dotčeno řízení probíhající mezi týmiž účastníky o shodném návrhu, pokud by žalobní důvod byl jiný*“. Tento názor podpořila i judikatura NSS (sp. zn. 3 Ans 8/2005 a 7 Ans 6/2006). V posuzovaných soudních řízeních je dána totožnost účastníků řízení, jakož i jistá podobnost žalobních nároků.

Krajský soud však opomenul, že soudní řízení mají zcela odlišné skutkové základy, resp. žalobní důvody.

[4] Stěžovatelka doplnila, že druhou žalobu podala z důvodu procesní opatrnosti pro případ, že by soud nepovažoval její písemné vyjádření ze dne 20. 2. 2017 za odvolání proti zajišťovacím příkazům (žalobní důvod první žaloby). Krajský soud svým postupem znemožnil stěžovatelce chránit její veřejná subjektivní práva, čímž zasáhl do jejího práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

[5] Stěžovatelka navrhla, aby NSS zrušil napadené usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[6] Žalovaný uvedl, že akceptuje obě usnesení krajského soudu (o vyloučení části druhé žaloby k samostatnému řízení i odmítnutí této části z důvodu překážky litispendence). Dále odkázal na své vyjádření k žalobě (k její nevyloučené části) a dokumenty s ním související.

[7] Kasační stížnost je důvodná.

[8] Z předloženého soudního spisu krajského soudu je zřejmé, že stěžovatelka podala dne 11. 9. 2020 žalobu na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu podle § 82 s. ř. s. V žalobě se domáhala určení, že zásah žalovaného (správce daně) spočívající v neoprávněném zadržování zajištěných finančních prostředků od 23. 3. 2017 do 21. 7. 2020 byl nezákonný (dále jen „*první žaloba*“). V této první žalobě rozvedla, že žalovaný vydal dne 26. 1. 2017 zajišťovací příkazy, jimiž zajistil stěžovatelčiny finanční prostředky ve výši 21 060 920 Kč. Stěžovatelka na ústním jednání u žalovaného dne 20. 2. 2017 sdělila, že „*předala své písemné vyjádření k vydaným zajišťovacím příkazům, které však nemá být považováno za odvolání*“. Stěžovatelka dále v žalobě uvedla, že podle jejího přesvědčení měl žalovaný posoudit vyjádření podle jeho obsahu jako odvolání proti zajišťovacím příkazům. Žalovaný ale na vyjádření nikterak nereagoval, proto se zajišťovací příkazy staly neúčinnými podle § 168 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, a žalovaný tak od 23. 3. 2017 zadržoval zajištěné finanční prostředky neoprávněně.

[9] Dne 21. 9. 2020 podala stěžovatelka u krajského soudu další žalobu na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu podle § 82 s. ř. s. Stěžovatelka uvedla, že žalobu podává z procesní opatrnosti pro případ, že by soud dospěl v řízení o první žalobě k závěru, že zajišťovací příkazy zůstaly navzdory podanému odvolání v účinnosti. V této další žalobě se stěžovatelka domáhala určení, že jednání žalovaného spočívající v nesplnění povinnosti ukončit účinnost rozhodnutí o zajištění finančních prostředků podle § 168 odst. 3 daňového řádu, ačkoli pro to byly splněny podmínky, bylo nezákonným zásahem (dále jen „*druhá žaloba*“). Stěžovatelka ve druhé žalobě argumentovala tím, že důvody pro vydání zajišťovacích příkazů v průběhu trvání času pominuly, jelikož již neexistovala důvodná obava o úhradu daně, což podrobně rozebrala v jednotlivých bodech žaloby. K výzvě soudu stěžovatelka doplnila, že nezákonný zásah žalovaného tvrzený ve druhé žalobě trval od 28. 1. 2017 do 21. 7. 2020.

Vyloučení části druhé žaloby k samostatnému řízení

[10] Krajský soud usnesením ze dne 1. 10. 2020, čj. 57 A 115/2020-243, vyloučil část druhé žaloby, odpovídající tvrzenému nezákonnému zásahu (zadržování finančních prostředků) v období od 23. 3. 2017 do 21. 7. 2020, k samostatnému projednání v řízení vedeném pod sp. zn. 57 A 120/2020. V bodu 5 usnesení vysvětlil, že se jedná o žalobní požadavek, který společné řízení se zbytkem žalobního požadavku (tvrzený nezákonný zásah v období

pokračování

od 28. 1. 2017 do 22. 3. 2017) nepřipouští. Stěžovatelka v úvodu kasační stížnosti sdělila, že tento procesní postup shledává účelovým. Krajský soud tím podle jejího přesvědčení uměle vytvořil důvod pro odmítnutí této části druhé žaloby.

[11] NSS předně konstatuje, že usnesení o vyloučení části žaloby k samostatnému řízení není předmětem nynějšího kasačního přezkumu; ani proti němu nebylo možné podat opravný prostředek (srov. rozsudek NSS ze dne 14. 7. 2004, čj. 2 Afs 3/2003-46). Přesto by k této námitce uvedl alespoň v obecné rovině, že jedním z důvodů pro vyloučení části nároku k samostatnému řízení může být i skutečnost, že o této části nároku lze dříve (snadněji) rozhodnout (KÜHN, Z., KOCOUREK, T. aj.: *Soudní řád správní: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Kom. k. § 39, bod 8, či obdobně JIRSA, Jaromír aj.: *Občanské soudní řízení, 2. část: soudcovský komentář*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Kom. k § 112). Krajský soud tedy postupoval v souladu s účelem zákonného institutu vyloučení věci k samostatnému řízení, pokud vyloučil část druhé žaloby k samostatnému řízení, jelikož ve vztahu k této části žaloby spatřoval překážku věci zahájené ve smyslu § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Totožnost věci v případech první a druhé žaloby

[12] Krajský soud právě přezkoumávaným usnesením ze dne 12. 10. 2020, čj. 57 A 120/2020-26, odmítl žalobu stěžovatelky na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného trvajícím v období od 23. 3. 2017 do 21. 7. 2020 (tj. vyloučená část z druhé žaloby) z důvodu překážky věci zahájené (litispendence). Konstatoval, že v posuzované věci byla první žaloba podána dříve než druhá; účastníci řízení i předmět řízení (nezákonný zásah trvajícím od 23. 3. 2017 do 21. 7. 2020 spočívající v zadržování finančních prostředků na základě shodných zajišťovacích příkazů) jsou v první žalobě a vyloučené části druhé žaloby totožní, přičemž řízení o první žalobě nebylo ke dni vydání tohoto usnesení skončeno.

[13] Totožnost věci je tradičně vykládána jako totožnost účastníků a totožnost samotné věci, tzn. žalobního nároku i žalobního důvodu (srov. rozsudek NSS ze dne 8. 10. 2019, čj. 10 As 221/2019-35, bod 7, či ze dne 8. 1. 2009, čj. 1 Aps 9/2008-53, body 13 a 14). O shodnosti účastníků řízení není v projednávané věci sporu – v první i druhé žalobě byli účastníky řízení stěžovatelka a žalovaný. Zásadní otázka tkví v posouzení totožnosti žalobního nároku a žalobního důvodu.

[14] Stěžovatelka koncipovala obě žaloby jako zásahové žaloby deklaratorní a domáhala se jimi, aby soud určil, že jednání žalovaného spočívající v trvání zajištění finančních prostředků na základě týchž zajišťovacích příkazů bylo nezákonným zásahem, jelikož zajišťovací příkazy pozbyly účinnosti (body 2, 10, 15, 16 a 42 první žaloby; body 2, 12, 17 a 18 druhé žaloby). V první žalobě však stěžovatelka odůvodnila neúčinnost zajišťovacích příkazů tím, že ve lhůtě nebylo rozhodnuto o jejím odvolání podle § 168 odst. 1 daňového řádu (bod 57 první žaloby). Ve druhé žalobě uvedla, že důvody pro vydání zajišťovacích příkazů pominuly, a proto byl žalovaný povinen rozhodnout o ukončení jejich účinnosti podle § 168 odst. 3 daňového řádu (body 28 a 73 druhé žaloby). Rovněž petit formulovala stěžovatelka v každé z žalob rozdílně. V první žalobě navrhla, aby krajský soud vydal rozsudek, kterým určí, že zadržování finančních prostředků ve výši 21 060 920 Kč žalovaným na základě zajišťovacích příkazů „bylo od 23. 3. 2017 do 21. 7. 2020 nezákonným zásahem“ (bod 59). Ve druhé žalobě navrhla, aby krajský soud vydal rozsudek, jímž určí, že zadržování finančních prostředků žalovaným na základě zajišťovacích příkazů bylo nezákonným zásahem, „neboť správce daně nesplnil povinnost ukončit účinnost těchto zajišťovacích příkazů podle § 168 odst. 3 daňového řádu, ačkoliv odpadly důvody pro trvání zajištění“ (bod 77).

[15] Podle § 168 odst. 1 daňového řádu platí, že *pokud není vydáno rozhodnutí o odvolání proti zajišťovacímu příkazu do 30 dnů ode dne, kdy bylo podáno, zajišťovací příkaz se stává neúčinným*. Ustanovení § 168 odst. 3 daňového řádu ukládá správci daně povinnost bezodkladně rozhodnout o ukončení účinnosti zajišťovacího příkazu, *pominou-li před pravomocným stanovením daně nebo před dnem její splatnosti důvody, pro které bylo zajištění daně uplatněno*. Již z prostého jazykového výkladu citovaných ustanovení je zřejmé, že každé z ustanovení představuje *odlišný způsob* (či též důvod) pro ukončení účinnosti zajišťovacího příkazu.

[16] Nejvyšší soud ve vztahu k překážce věci zahájené, která je v občanském soudním řízení definována shodně jako v soudním řízení správním [srov. § 83 odst. 1 o. s. ř. a § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.], v usnesení ze dne 14. 5. 2019, čj. 28 Cdo 795/2019-169, vysvětlil, že „[o] *stejnou věc jde tak zásadně tehdy, jde-li v pozdějším řízení o tentýž nárok nebo stav a týká-li se stejného předmětu řízení a těchž osob. Tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn (ze stejného skutku)*“. Obdobně vykládá komentářová literatura totožnost předmětu řízení v případě soudního řízení správního, jehož předmětem není přezkum správního aktu. „[P]ředmět řízení [je] *dán uplatněným návrhovým nárokem (to, čeho se navrhovatel domáhá – návrhový petit) a rozhodnými skutkovými okolnostmi, z nichž navrhovatel uplatněný procesní nárok vyvozuje (srov. rozsudek NSS 3 Ans 8/2005-52). (...)* O totožnost předmětu řízení nejde v případě, *kdy navrhovatel na základě totožných rozhodných skutkových okolností uplatnil jiný návrhový nárok. Stejně tak není totožnost předmětu řízení dána, pokud navrhovatel uplatnil totožný návrhový nárok, který ovšem vychází buď ze zcela odlišných skutkových okolností věci, nebo sice ze skutkových okolností, které jsou co do základu totožné, ovšem byly ve významném ohledu změněny.*“ (KÜHN, Z., KOCOUREK, T. aj.: *Soudní řád správní: komentář*. Kom. k. § 46 odst. 1 písm. a), bod 24)

[17] V právě posuzovaném případě se sice stěžovatelka na první pohled domáhala první a druhou žalobou deklarace stejného zásahu žalovaného spočívajícího v neoprávněném zadržování zajištěných finančních prostředků. Totožnost žalobního nároku je však ve skutečnosti pouze zdánlivá, jelikož žalobní nárok byl v každé ze žalob založen na jiném skutkovém stavu.

[18] Závěrem NSS dodává, že tuto procesní situaci do značné míry zapříčinila stěžovatelka svým jednáním, neboť její argumentace se v jednotlivých žalobách vzájemně mnohdy nepřehledně prolíná, resp. doplňuje.

[19] Ze shora uvedených důvodů NSS zrušil usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). V něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným NSS v rušícím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne rovněž o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. dubna 2021

Ondřej Mrákota
předseda senátu